

Διδακτικό Σενάριο: «Η φωνή μου: ένα πολύτιμο μέσο επικοινωνίας και έκφρασης»

Έλενα Ανδρέου

Το διδακτικό σενάριο «Η φωνή μου: Ένα πολύτιμο μέσο επικοινωνίας και έκφρασης» συνδέεται με την ενότητα «Φωνητικό Σύστημα» του μαθήματος της Χορωδίας του Μουσικού Γυμνασίου. Σκοπός του σεναρίου είναι οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη λειτουργία της ανθρώπινης φωνής και να την αναγνωρίσουν ως σημαντικό όργανο που αναζητά συνεχή φροντίδα, προσοχή και καλλιέργεια, για να είναι δια βίου ένα μέσο καθημερινής επικοινωνίας και καλλιτεχνικής έκφρασης. Η μέθοδος διδασκαλίας του σεναρίου είναι η βιωματική, όπου οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν ενεργά συνθέτοντας τη νέα γνώση μέσα από τις εμπειρίες τους. Το σενάριο περιέχει διαβαθμισμένα φύλλα εργασίας και η διδασκαλία εμπλουτίζεται με οπτικοακουστικό υλικό.

ΜΕΡΟΣ 1. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Τίτλος: Η φωνή μου: ένα πολύτιμο μέσο επικοινωνίας και έκφρασης

Διάρκεια: 3-4 διδακτικές ώρες.

Τάξη εφαρμογής: Α', Β' & Γ' Γυμνασίου.

Γνωστικό αντικείμενο: Χορωδία.

Θεματική ενότητα: Φωνητικό Σύστημα

Περιεχόμενο: Διαφραγματική αναπνοή, φωνητικές χορδές, διάφραγμα, θώρακας, ηχεία, εισπνοή, εκπνοή, μεταφώνηση, φάρυγγας, λάρυγγας, τραχεία, πνεύμονες, φωνή, λεκτική επικοινωνία.

Προαπαιτούμενες γνώσεις

Πρόγραμμα Audacity και λειτουργία ηχογράφησης/αποθήκευσης αρχείων. Εξοικείωση με τη γραφική παρτιτούρα γιατί θα αξιοποιηθεί στις φωνητικές συνθέσεις. Σύνδεση με το μάθημα της ακοής- ακρόασης.

Συσχέτιση και συμβατότητα με το Πρόγραμμα Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα. Η διδασκαλία της Χορωδίας στην Α' Β' και Γ' Γυμνασίου του Μουσικού Σχολείου σκοπό έχει «τη διδασκαλία τεχνικών καλλιέργειας της φωνής και της ακοής μέσα από τη χορωδιακή εμπειρία. Επιπλέον, το μάθημα αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της επαφής των μαθητών/τριών με τη μουσική μέσα από το φυσικό όργανο της ανθρώπινης φωνής και στην κατανόηση του πλούτου που αυτό εμπεριέχει ως μέσο έκφρασης και δημιουργίας».

Ενδεικτικά προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα της θεματικής «Φωνητικό Σύστημα» είναι οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν τη φωνή τους ως μουσικό όργανο με άπειρες εκφραστικές ικανότητες, να ανακαλούν τα μέρη του φωνητικού συστήματος και

να περιγράφουν τη συμβολή τους στην παραγωγή φωνής, να πειραματιστούν στη διαφορετική τοποθέτηση των φωνηέντων και των συμφώνων στο ηχείο του στόματος, να συνειδητοποιήσουν τη διαδικασία μεταφώνησης στο σώμα τους και να υιοθετήσουν ωφέλιμες συνήθειες για την προστασία των φωνητικών χορδών και της ακοής τους.

Πιθανές δυσκολίες, παρανοήσεις

Στο Γυμνάσιο οι μαθητές/τριες βρίσκονται στην ηλικία της μεταφώνησης (Βερβέρης, 2017). Η κατάσταση αυτή κάνει τη φωνή τους να ηχεί αστεία και παράξενη στα αυτιά τους και γι αυτό πολλές φορές νιώθουν ανασφάλεια όταν μιλούν. Άθελά τους κακομεταχειρίζονται τα αυτιά και τη φωνή τους καθώς καθημερινά είναι εκτεθειμένοι σε ηχογόνα περιβάλλοντα, ακούν δυνατά μουσική με χρήση ακουστικών, μιλούν ή και φωνάζουν δυνατά και τις περισσότερες φορές είναι μόνιμα βραχνιασμένοι ή με φαρυγγίτιδα. Σε συζητήσεις μαζί τους έγινε αντιληπτό ότι οι μαθητές/τριες αγνοούν τόσο τη λειτουργία της αναπνοής και του φωνητικού συστήματος όσο και τους τρόπους προφύλαξης και καλλιέργειας της ακοής και της φωνής. Προκειμένου να βοηθηθούν ώστε να κατανοήσουν σε βάθος τις λειτουργίες της αναπνοής και της δυνατότητας της φωνής εισάγεται στο μάθημα το λογισμικό ανοικτού κώδικα Audacity (<https://www.audacityteam.org/>), το οποίο είναι εύκολο στη χρήση και υποστηρίζει ψηφιακή αποθήκευση και αναπαραγωγή των ηχογραφήσεων των φωνών τους καθώς και την επεξεργασία τους με εφέ κτλ. Η επαφή των μαθητών/τριών με τις ηχογραφημένες φωνές τους και την οπτικοποιημένη καταγραφή της θα τους βοηθήσει να αντιληφθούν καλύτερα τον τρόπο που αξιοποιούν την αναπνοή στην ομιλία τους με απώτερο σκοπό να τη βελτιώσουν και να την προστατεύσουν από βλαβερές συνήθειες.

Σκοπός: *Ζητούμενο είναι οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη λειτουργία της ανθρώπινης φωνής και να την αναγνωρίσουν ως σημαντικό όργανο που αναζητά καλλιέργεια, φροντίδα και προσοχή για να είναι δια βίου ένα μέσο καθημερινής επικοινωνίας και καλλιτεχνικής έκφρασης.*

Μαθησιακοί γνωστικοί στόχοι:

Στο διδακτικό σενάριο οι μαθητές/τριες θα πειραματιστούν με τη φωνή τους για να ανακαλύψουν βιωματικά τη σωστή στάση του σώματος και τη συμβολή της διαφραγματικής αναπνοής στη σωστή φωνητική λειτουργία και κατ' επέκταση στην ομιλία και το τραγούδι. Μετά την ολοκλήρωση της βιωματικής διδασκαλίας θα πρέπει να είναι ικανοί/ές:

- να περιγράφουν τη λειτουργία του φωνητικού μηχανισμού και να αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητά του στη λεκτική επικοινωνία και την έκφραση.
- να διακρίνουν τα τρία είδη αναπνοής (θωρακική- διαφραγματική-πλευρική) και να τα εκτελούν με αυτοπεποίθηση,
- να ελέγχουν την εισπνοή και την εκπνοή του αέρα στο σώμα τους,
- να προφυλάσσουν τις φωνητικές τους χορδές από κακώσεις με αναπνευστικές ασκήσεις (ζέσταμα φωνής, ασκήσεις κορμού και αυχένα, κτλ.),
- να μιλούν/τραγουδούν έχοντας υιοθετήσει τη σωστή στάση του σώματος και χρησιμοποιώντας τη διαφραγματική αναπνοή,

- να αντιλαμβάνονται ακουστικά τις «αλλοιώσεις» της φωνής,
- να παρατηρούν οπτικά τις «αλλοιώσεις» της φωνής με τη βοήθεια της τεχνολογίας (συσκευές αποθήκευσης και επεξεργασίας του ήχου),
- να συνδέσουν τη λειτουργία της ακοής με τη λειτουργία της φωνής.

Άλλοι στόχοι

Επιπρόσθετα οι μαθητές/τριες θα πρέπει να είναι ικανοί/ές:

- να αναγνωρίσουν την αξία της σωστής αναπνοής και να μεταφέρουν τα οφέλη της στην καθημερινή τους ζωή.
- να συνειδητοποιήσουν ποιες φωνητικές ικανότητες απαιτεί το δικό τους περιβάλλον ή το χόμπι τους και ποιους κινδύνους μπορεί να έχει για τη φωνή τους.
- να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα υγιεινής διατροφής για την καλή συντήρηση της φωνής.
- να αναπτύξουν κριτήρια αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης μέσα από το παιχνίδι, την παρατήρηση και τη σύγκριση σχετικά με τη φωνητική τους δεινότητα και τους τρόπους που πρέπει να την καλλιεργήσουν.
- να συμμετέχουν σε διάλογο και να αναπτύσσουν επιχειρηματολογία για τις απόψεις τους.
- να αλληλεπιδράσουν, να συνεργαστούν και να επικοινωνήσουν με χιούμορ και κέφι.
- να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και την αίσθηση ότι έχουν σημαντική άποψη και κρίση σε θέματα που τους αφορούν.

Οργάνωση διδασκαλίας και ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού:

Η διδακτική μέθοδος που επιλέχθηκε σε αυτό το σενάριο είναι η βιωματική γιατί αποτελεί μια ενεργητική μέθοδο μάθησης, κατά την οποία οι εκπαιδευόμενοι βιώνουν το υπό διερεύνηση γνωστικό αντικείμενο μέσα από τις εμπειρίες τους. Στη βιωματική μέθοδο ο/η εκπαιδευτικός μέσα από κατευθυνόμενα ερεθίσματα και δραστηριότητες προσπαθεί να αξιοποιήσει τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών/τριών του ή/ και να προκαλέσει νέες ώστε να κατανοήσουν το θέμα σε βάθος. Η διαδικασία της βιωματικής μάθησης περιλαμβάνει τέσσερις μαθησιακές λειτουργίες: α) την εμπειρία, β) τη στοχαστική παρατήρηση, γ) τη γενίκευση και δ) τον πειραματισμό (Kolb, 1984). Σε όλες τις διδακτικές φάσεις ο/η εκπαιδευτικός λειτουργεί καθοδηγητικά και βοηθάει τους μαθητές/τριες να βρίσκουν λύση στο πρόβλημα που τους αφορά. Με συστηματική παρατήρηση αντιλαμβάνεται τον βαθμό κατανόησης της βασικής θεωρίας του μαθήματος. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να είναι σε θέση να αναθεωρεί τη στοχοθεσία κάθε δραστηριότητας για να ικανοποιεί τις ανάγκες ή και τα ταλέντα των μαθητών/τριών.

Για την ολοκλήρωση της διδασκαλίας ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να έχει μεριμνήσει για την υλοτεχνική υποδομή και το εποπτικό υλικό που θα χρειαστεί. Οι δραστηριότητες στο φύλλο εργασίας μπορούν να σχεδιαστούν και να διατυπωθούν έτσι ώστε να αφορούν την ατομική προσπάθεια ή την ομαδική. Οι μαθητές/τριες πρέπει να απολαμβάνουν και να χαίρονται τη διαδικασία της μάθησης.

Φάση Α΄: Εμπειρία/Βίωμα:

Επιλέγονται δραστηριότητες που οδηγούν τους εκπαιδευόμενους στην ανάκληση και ανταλλαγή προηγούμενων εμπειριών σχετικά με τη λειτουργία της αναπνοής τους. Η συζήτηση γίνεται αφορμή να ανασύρουν δικές τους εμπειρίες, τις οποίες καταθέτουν στην ομάδα. Ακολουθούν ανοικτές ερωτήσεις προβληματισμού όπως: «Έχεις ποτέ παρατηρήσει πώς αναπνέεις; Πάρε μια βαθιά ανάσα. Τι παρατηρείς; Όταν κρατάς την αναπνοή σου για μερικά δευτερόλεπτα μπορείς να μιλήσεις; Γιατί συμβαίνει αυτό; Είναι ανάγκη να έχουμε όλοι/ες καθαρή, δυνατή και εκφραστική φωνή; Γιατί; Ποια προβλήματα σε δυσκολεύουν να μιλήσεις άνετα; Πόσο δυσκολεύουν την επικοινωνία;».

Φάση Β΄: Στοχαστική παρατήρηση:

Οι μαθητές/τριες καθοδηγούνται μέσα από βιωματικές δραστηριότητες να εξερευνήσουν τα ηχεία τους, το διάφραγμα, τη λειτουργία των πνευμόνων, τη στοματική τους κοιλότητα και να ανακαλύψουν ότι για να έχουν μια υγιή φωνή θα πρέπει πρωτίστως να ελέγχουν συνειδητά: α) τη στάση του σώματος, β) τα 3 είδη αναπνοής (διαφραγματική, πλευρική, θωρακική) γ) τον τρόπο που πάλλονται οι φωνητικές τους χορδές. Συγκεκριμένα:

- α) Στάση Σώματος: Παρατηρούν πώς κάθονται όταν χαλαρώνουν, τραγουδούν και περπατούν. Διορθώνουν ο ένας τον άλλον. Αναστοχάζονται τα οφέλη που έχει η σωστή στάση του σώματος στην καθημερινότητά τους.
- β) Αναπνοή: Οι μαθητές/-τριες πειραματίζονται με την αναπνοή τους και τη χροιά της φωνής τους, ανακαλύπτουν διαφορετικά ηχοχρώματα, μιμούνται ήχους, παρατηρούν και περιγράφουν τους τρόπους που το πετυχαίνουν.
- γ) Φωνητικές Χορδές: Ανασαίνουν βαθιά από τη μύτη και με κλειστό στόμα και χείλη αναπαράγουν τον ήχο μμμμμ, κλείνουν ξαφνικά τη μύτη τους: «Τι συμβαίνει; Γιατί; Πώς σχηματίζονται οι ήχοι; Τι πάλλεται;».
- δ) Διάφραγμα: Ασκήσεις για ενεργοποίηση διαφράγματος, ασκήσεις για πλευρική αναπνοή και κατανόηση της διαφοράς με τη θωρακική αναπνοή: πχ. α) λαχανιάζουν, μιμούνται φωνές ζώων, εισπνέουν αργά, εκπνέουν με κλειστό στόμα απότομα και πολλές φορές β) εκπνέουν αργά και σταθερά με διάρκεια, προσπαθούν να φουσκώσουν μπαλόνια διαφορετικού μεγέθους γ) τοποθετούν τα χέρια τους στα πλευρά, εισπνέουν και εκπνέουν αργά χρησιμοποιώντας μόνο τους μεσοπλευρείους μύες, δ) κάνουν βαθιά εισπνοή και ξεφυσούν απότομα και έντονα ε) εναλλάξ εισπνέουν και εκπνέουν κρύα και ζεστή ανάσα στην παλάμη τους, στ) ολοκληρώνουν με μια πλήρη εισπνοή και εκπνοή με χέρια χαλαρά στο πλάι. Δουλεύουν σε ομάδες. Παρατηρούν ο ένας τον άλλον και επισημαίνουν θετικά σημεία ή σημεία που θέλουν διόρθωση.
- ε) Ασκήσεις Φωνής: Συμμετέχουν στις ασκήσεις για ζέσταμα φωνητικών χορδών πριν το τραγούδι. Κάθε άσκηση προσαρμόζεται στην φωνητική έκταση των μαθητών/-τριών και τις φωνητικές τους δεξιότητες.
- στ) Τραγούδι: Δοκιμάζουν να τραγουδήσουν μουσικές φράσεις με διαφορετικές αναπνοές. Είναι εύκολο ή δύσκολο; Ηχογραφούν τις δοκιμές και συγκρίνουν τις διαφορές. Συζητούν δυσκολίες/ευκολίες και επισημαίνουν λόγους.

Φάση Γ΄: Αφηρημένη ενοποίηση /ταξινόμηση:

Οι μαθητές/τριες στη φάση αυτή περιγράφουν το πώς αναπνέουν εμπειρικά. Ενοποιούν και ταξινομούν όσα βίωσαν ως εμπειρία μέσα από τις δραστηριότητες της β' φάσης. Οι εμπειρίες τους μετασχηματίζονται σε γνώση και αξιοποιούν την ορολογία του φωνητικού συστήματος. Ακολουθεί video που παρουσιάζει το φωνητικό σύστημα και φύλλο εργασίας για να εξοικειωθούν με τις νέες ορολογίες. Οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν τους τρόπους που οι ίδιοι αξιοποιούν το ηχόχρωμα της φωνής τους ανάλογα με τις καταστάσεις πχ. γήπεδο, μάθημα, διαγώνισμα, προαύλιο, τηλέφωνο, ταβέρνα, συναυλία, βόλτα κτλ. Υπάρχουν όρια στην αξιοποίηση της ανθρώπινης φωνής; Ποια είναι αυτά; Η τεχνολογία βοηθάει; Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να φανεί χρήσιμη;

Φάση Δ΄: Πειραματισμός/Επαλήθευση/Γενίκευση/Αξιολόγηση:

Μέσα από πειραματισμό οι μαθητές/τριες δημιουργούν εμπειρίες και νέα βιώματα. Ηχογραφούν τις φωνές τους (διαβάζουν ή τραγουδούν ένα σύντομο κείμενο) και τις αναλύουν με το Audacity. Προσπαθούν να βρουν παραμέτρους που καθιστούν χαρακτηριστική την κάθε φωνή. Συγκρίνουν τις ακροάσεις και προβληματίζονται σχετικά με τον τρόπο εκφοράς του λόγου. Εξερευνούν τα φίλτρα και προσπαθούν να αλλοιώσουν τις φωνές τους έτσι ώστε να μην αναγνωρίζονται. Στο τέλος περιγράφουν στην ομάδα τι ακριβώς έκαναν και για ποιο σκοπό και για ποια εφαρμογή συνδυάζοντας έτσι την τεχνική γνώση με το βίωμα π.χ. για μίμηση προσώπου, για χρήση σε θέατρο/συναυλία, για επένδυση με εφέ, για Avatar, για διαφήμιση κ.λπ. Εφαρμόζουν όλα όσα έμαθαν (αναπνοή, στάση, ζέσταμα φωνητικών χορδών) στο τραγούδι και ηχογραφούν το αποτέλεσμα. Πειραματίζονται να αλλάξουν κάποια παράμετρο π.χ. να τραγουδήσουν σκυμμένοι, με ρηχή αναπνοή κ.λπ. Ηχογραφούν και συγκρίνουν τα αποτελέσματα. Οι εκπαιδευόμενοι αναστοχάζονται και ενσωματώνουν τη νέα γνώση στα προσωπικά τους νοήματα καθώς και αξιολογούν τη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές/-τριες εστιάζουν στα σημεία που πρέπει να προσέχουν κάθε φορά που μιλούν και τραγουδούν μέσα από ανοικτές ερωτήσεις προβληματισμού: «Τελικά είναι σημαντικό όργανο η φωνή για την επικοινωνία και την καλλιτεχνική έκφραση; Είναι εύκολο να τραγουδάμε και να μιλάμε καθαρά και δυνατά χωρίς να πονάμε; Ποιες αλλαγές θα υιοθετήσουμε για να προφυλάξουμε τη φωνή μας;».

Μεταγνωστική άσκηση: Ιστοεξερεύνηση. Δημιουργούν μια παρουσίαση με ωφέλιμες και βλαβερές συνήθειες και τοποθετούντα κριτικά σε όσα υποστηρίζουν.

ΜΕΡΟΣ 2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Φύλλο εργασίας: «Η φωνή μου: ένα πολύτιμο όργανο επικοινωνίας και έκφρασης».

1. Ερευνώ και ανακαλύπτω. Τι συμβαίνει με τη δική σας φωνή; Σχολιάστε τις απαντήσεις σας. Ποιες από τις παρακάτω ερωτήσεις είναι πιο συχνές και γιατί; Παρουσιάστε τα αποτελέσματα στην ομάδα.

- Η φωνή σου παρουσιάζει αυξομειώσεις στην ένταση και είναι δύσκολο να την ελέγξεις όταν μιλάς ή όταν τραγουδάς (εφηβεία/μεταφώνηση),
- Η φωνή σου ακούγεται βραχνή, ενώ δεν είσαι κρυωμένος/η,
- Κατά τη διάρκεια της ομιλίας «καθαρίζεις» συχνά τον λαιμό σου γιατί νομίζεις ότι κάτι σε ενοχλεί,
- Όταν τραγουδάς σε δυσκολεύουν τα περάσματα πχ. από τις ψηλές στις χαμηλές νότες,
- Όταν μιλάς ή όταν τραγουδάς η ανάσα σου δε σου φτάνει για να ολοκληρώσεις μια φράση και πονάει συχνά ο λαιμός σου,
- Η φωνή σου κλείνει μετά από ένα ξενύχτι, έναν αθλητικό αγώνα ή πολλές ώρες ομιλίας σε θορυβώδες περιβάλλον.

2α. *Θυμάμαι:* Ό,τι είναι θεραπευτικό και ωφέλιμο για τον οργανισμό (διατροφή, δραστηριότητα κτλ.) κάνει καλό και στη φωνή μας. Μπορείς να σκεφτείς δύο συνήθειες που έχεις στην καθημερινή σου ζωή και συμβάλλουν θετικά στην υγεία της φωνής σου; Και δυο συνήθειες που πρέπει να αλλάξεις;

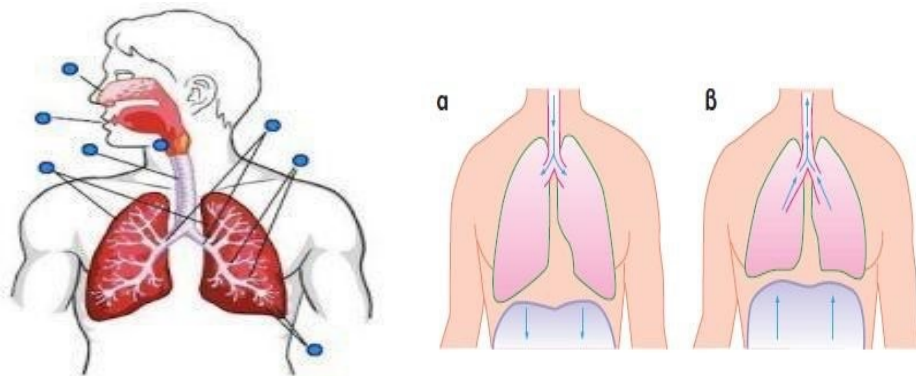
1+	1-
2+	2-

2β. Κλείνεις τα μάτια σου και εισπνέεις αργά και βαθιά και εκπνέεις παρατεταμένα με *aaaaa*. Μπορείς να περιγράψεις προφορικά την πορεία της αναπνοής σου; Η φωνή σου που κρύβεται; Ξέρεις που βρίσκεται το διάφραγμα; οι φωνητικές χορδές με τι μοιάζουν; πώς κινούνται; Για βοήθεια μπορείς να παρακολουθήσεις τα video:

- “Η Ανατομία της Φωνής” <https://www.youtube.com/watch?v=HU6rWZzyIe4>
- “3D view of diaphragm” <https://www.youtube.com/watch?v=hp-gCvW8PRY>

- Τι είναι μεταφώνηση; τι ακριβώς συμβαίνει και αλλάζει η φωνή;
- Παρατήρησε τη στοματική κοιλότητα της σοπράνο και του ράπερ; Τι σου έκανε εντύπωση; Εσύ πώς τραγουδάς; Ποια ηχεία χρησιμοποιείς;
- Πού νομίζεις ότι οφείλονται τα οζίδια; Με ποιους τρόπους αλλοιώνουν τη φωνή μας; Σημείωσε τουλάχιστον 3 λόγους που θεωρείς σημαντικούς. Τεκμηριώνεις τις απόψεις σου.

3. *Θυμάμαι:* Συμπλήρωσε στην εικόνα όσες λέξεις θυμάσαι σχετικά με το φωνητικό σύστημα.

Εικ.1 και 2. Τα όργανα του αναπνευστικού συστήματος του ανθρώπου

4α. Μπορείς να διαβάσεις, να απαγγείλεις, να τραγουδήσεις κάτι που σου αρέσει; Παρατήρησε την αναπνοή σου; Ήταν ίδια; Επηρέασε τη φωνή σου; Ηχογράφησε το αποτέλεσμα (Audacity ή με άλλη συσκευή). Τι παρατηρείς τώρα που βλέπεις τη γραφική απεικόνιση της φωνής σου; (περίοδος/συχνότητα/μήκος/πλάτος/φάση κύματος). Θέλεις να βελτιώσεις κάτι με τη βοήθεια της τεχνολογίας; Αποθήκευσε το αρχείο της φωνής σου στον φάκελο μαθήματος. Συγκρίνεις και σχολιάζεις.

4β. Ακούω με προσοχή - συγκρίνω - εφαρμόζω:

Σχολίασε τους τρόπους χρήσης της φωνής στα παρακάτω video:

- α) την ομιλία του Tom Thum “The orchestra in my mouth”, μουσικού της hip-hop και του beatbox,
- β) το φωνητικό αυτοσχεδιασμό του Bobby McFerrin,
- γ) το μουσικό έργο “Flight of the Bumblebee” από το μουσικό συγκρότημα “The Swingle Singers”,
- δ) το μουσικό έργο “Sequenza III” του L. Berio, σε ερμηνεία από την σοπράνο Sophia Burgos.

Ποιο μουσικό παράδειγμα σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση και γιατί; Υπάρχουν όρια στην αξιοποίηση της ανθρώπινης φωνής; Η τεχνολογία βοηθάει; Σε ποιες περιπτώσεις; Παρουσίασε τις απόψεις σου στην ομάδα σου.

5. Ομάδα: Δημιουργήστε μια φωνητική σύνθεση:

(π.χ. video: Berio “Sequenza III” του L. Berio, γραφική παρτιτούρα). Αξιοποιήστε το audacity, εξερευνήστε τα φίλτρα και προσπαθήστε να αλλοιώσετε τις φωνές σας έτσι ώστε να μην αναγνωρίζονται. Τεχνικά είναι εύκολο ή δύσκολο; ποια εφαρμογή/χρήση έχουν και πού; (π.χ. θέατρο/συναυλία, Avatar, διαφήμιση κ.λπ.). Παρουσιάστε τις ιδέες σας στις ομάδες.

6. Ιστοεξερεύνηση:

Διαβάστε τα παρακάτω κείμενα διαφόρων ιατρών και λογοθεραπευτών και δημιουργήστε μια παρουσίαση με τις ωφέλιμες συνήθειες που πρέπει να ακολουθούμε και τις βλαβερές συνήθειες που πρέπει να αποφεύγουμε. Αξιοποιήστε εικόνες, φωτογραφίες, video κ.λπ. Τεκμηριώστε τις απόψεις σας με επιχειρήματα. Ανακοινώστε στην ομάδα. Αναρτήστε την στο blog του σχολείου.

Φροντίδα της επαγγελματικής φωνής - Ωτορινολαρυγγολογία - Υγεία

Λογο...θεραπεία!: Γενικοί Κανόνες Υγιεινής Φωνής

Υγιεινή των φωνητικών χορδών

Πίνακας 1: Συνοπτικό περίγραμμα διδακτικής διαδικασίας

α/α	Τίτλος δραστηριότητας	Φύλλο/α εργασίας ανά δραστηριότητα	Χρόνος (λεπτά)	Διδακτική τεχνική	Διδακτικό - εποπτικό υλικό
1	Αφόρμηση/ Βίωμα	1	10	Αφήγηση, Βίωμα, Ερωτήσεις προβληματισμού. Ανοικτές ερωτήσεις (Τι; Που; Πώς; Πότε; Γιατί;)	Εικόνες Ερωτηματολόγιο
2	Δραστηριότητες διδασκαλίας της γνωστικής περιοχής	2α, 2β, 3	30	Παρατήρηση και σχολιασμός σε video Συζήτηση Συμπλήρωση φύλλου εργασίας για γνωστικό έλεγχο	video
3	Δραστηριότητες εμπέδωσης της γνωστικής περιοχής.	4α και 4β	30	Βίωμα, video, ηχογράφηση, παρατήρηση, σύγκριση, διάλογος. Αξιοποίηση ΤΠΕ_ Φάκελος εργασιών	video, Audacity, Η/Υ

4	Δραστηριότητες (διαμορφωτικές) αξιολόγησης της γνωστικής περιοχής.	5	30	Παρατήρηση της ομάδας, Αυτοαξιολόγηση, Ετεροαξιολόγηση	Audacity Η/Υ
5	Μεταγνωστικές δραστηριότητες	6	30	Ιστοεξερεύνηση Παρουσίαση	Διαδίκτυο, παρουσίαση, φύλλο εργασίας

ΜΕΡΟΣ 3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Ο/Η εκπαιδευτικός παρατηρεί τους μαθητές/τριες την ώρα των δραστηριοτήτων και σημειώνει στο ημερολόγιο: Συμμετείχαν όλοι; Είχαν λιγότερο ή περισσότερο ενδιαφέρον από την κλασική διδασκαλία; Επιτεύχθηκαν οι μαθησιακοί στόχοι; Έδειξαν ευαισθητοποίηση στην προστασία της φωνής τους; Η αξιοποίηση των ΤΠΕ βοήθησε στην ευαισθητοποίηση σε θέματα σχετικά με τους τρόπους που χειρίζονται τη φωνή τους; Συνέβαλε στη γρήγορη και ευχάριστη αφομοίωση της γνώσης; Η ηχογράφηση αποδείχτηκε ευχρηστο εργαλείο μάθησης και εξάσκησης ή οι μαθητές/τριες χρειάστηκε να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο προσπαθώντας να εξοικειωθούν με την τεχνολογία;

ΠΗΓΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

- Βερβέρης, Α. (2017). Αγόρια και μεταφώνηση στο Δημοτικό Σχολείο: Πρόωρη εμφάνιση του φαινομένου ή ζήτημα φωνητικής δράσης; *Μουσική σε Πρώτη Βαθμίδα: Καλλιερώντας τη φωνή: παιδικές και σχολικές χορωδίες*, 17, 37-46.
- Kolb, D. (1984). *Experiential Learning*. Prentice Hall.
- Υπουργική Απόφαση υπ' Αριθμ. 203617/Δ2/2015 «Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών Μαθημάτων Μουσικής Παιδείας για τα Μουσικά Σχολεία (Γυμνάσια, Λύκεια)» (ΦΕΚ 2858/τ.Β/28-12-2015).
- 3D view of diaphragm (2008). Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα: <https://www.youtube.com/watch?v=hp-gCvW8PRY>
- Η Ανατομία της φωνής - Μαθήματα φωνητικής Online. (2011). Ανακτημένο στις 4/12/2017, από την ιστοσελίδα <https://www.youtube.com/watch?v=HU6rWZzyIe4>
- Η απίστευτη ανθρώπινη μηχανή. National Geographic, παραγωγής 1975 _ Video. Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα https://www.youtube.com/watch?v=Xn_WZjmSYp8

Λογο... θεραπεία!: Γενικοί Κανόνες Υγιεινής Φωνής. Ανακτημένο στις 16/10/2020 από την ιστοσελίδα http://logotherapieia-ioannina.blogspot.com/2011/08/blog-post_19.html

Υγιεινή των φωνητικών χορδών Ανακτημένο στις 16/10/2020 από την ιστοσελίδα <https://www.echristopoulos.gr/igieini-ton-fonitikon-xordon/>

Φροντίδα της επαγγελματικής φωνής - Ωτορινολαρυγγολογία - Υγεία. Ανακτημένο στις 16/10/2020 από την ιστοσελίδα <https://www.iatronet.gr/ygeia/wtorinolaryggologia/article/217/frontida-tis-epaggelmatikis-fwnis.html>

Φωνή και Αναπνευστικό σύστημα [φωτογραφίες] (χ.η.). Ανακτήθηκαν στις 4 Δεκεμβρίου, 2017, από <http://vardouniotis.gr/index.php?id=56>

Berio Sequenza III. Ανακτημένο από την ιστοσελίδα στις 04/05/2019: <https://www.youtube.com/watch?v=DGOvCafPQAE>

María Callas Live: Bizet's Carmen Habanera, Hamburg 1962: Ανακτημένο από την ιστοσελίδα στις 04/05/2019: <https://www.youtube.com/watch?v=EseMHR6VEM0>

L. Berio: Sequenza III. Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα <https://www.youtube.com/watch?v=DGOvCafPQAE>

Sequenza III, for female voice by Luciano Berio - Sophia Burgos, soprano". Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα <https://www.youtube.com/watch?v=PHeshMYJ3ls>

Sing! Day of song - Bobby McFerrin - Improvisation. Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα <https://www.youtube.com/watch?v=81uJZIF9TCs>

The orchestra in my mouth | Tom Thum. Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα <https://www.youtube.com/watch?v=DFjli2hxxf0>

The Swingle Singers: Flight of the Bumblebee. Ανακτημένο στις 04/05/2019 από την ιστοσελίδα https://www.youtube.com/watch?v=CZo1_BDn8Ew

Η Έλενα Ανδρέου είναι Μουσικολόγος και Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Μουσικής Αττικής. Υποψήφια διδάκτορας στον τομέα της Ψυχολογίας της Επικοινωνίας με μεταπτυχιακές σπουδές στη Μουσική, Κουλτούρα και Επικοινωνία και στη Διαχείριση και Αξιολόγηση Εκπαιδευτικών Μονάδων. Διαθέτει Πιστοποιητικό Παιδαγωγικής και Διδακτικής Επάρκειας (ΑΣΠΑΙΤΕ) και Πιστοποιητικό Καθοδηγητικής Επάρκειας Εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης (ΕΚΔΔΑ). Πιστοποιημένη επιμορφώτρια εκπαιδευτικών του Β' επιπέδου ΤΠΕ. Ειδική Επιστήμονας-Εμπειρογνώμονας του ΙΕΠ στην εκπόνηση των Προγραμμάτων Σπουδών των Μουσικών Γυμνασίων και του Γενικού Λυκείου. Πρώην Σχολική Σύμβουλος Μουσικής Περιφέρειας Ηπείρου, με διδακτική εμπειρία σε σχολεία της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης, καθώς και σε Πρότυπα-Πειραματικά Σχολεία.

Learning scenario: “My voice: a valuable means of communication and expression”

Helen Andreou

The learning scenario “My voice: a valuable means of communication and expression” is connected to the music school curriculum and more specifically the unit “Vocal System” taught in the lower-secondary school choral classroom. It aims to enable students to understand the function of human voice and recognise it as an important instrument that requires cultivation, care, and attention in order to become a life-long means of daily communication and artistic expression. The experiential learning approach employed in this scenario has been chosen because it constitutes an active learning method through which students can embark on a hands-on exploration of the discipline in question by using their own experiences. The scenario includes graded worksheets and instruction is enriched with audiovisual material.

Helen Andreou is a musicologist, working as a senior education executive for music education in public education. She is a PhD candidate in the department of Communication and Media Studies researching on the topic of close interpersonal relationships, music preferences and practices. Helena holds a BA in Musicology and a MA in Music, Culture and Communication both from the University of Athens. In 2013 she obtained a Med in Modeling Design and Development of Educational Units from the University of the Aegean. She is a certified second level ICT teacher trainer and has extensive teaching experience in primary and secondary schools as well as model-experimental schools.